

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till valnämnden

Datum:
2025-11-24

Diarienummer:
VLN-2025-00023

Handläggare:
Annette Öqvist

Verksamhetsplan och budget 2026

Förslag till beslut

Valnämnden beslutar

1. **att** godkänna verksamhetsplan och budget 2026–2028 enligt ärendets bilaga, samt
2. **att** översända handlingen till kommunstyrelsen.

Ärendet

Vid sitt sammanträde den 3–4 november 2025 beslutade kommunfullmäktige om Mål och budget 2026 med plan för 2027–2028. Valnämnden har i arbetet med att konkretisera Mål och budget övervägt samtliga mål och uppdrag riktade till nämnden.

Valnämnden har ett avgränsat uppdrag att genomföra val. Det medför att nämndens möjlighet att bidra till kommunfullmäktiges inriktningsmål under åren 2026–2028 är begränsat.

Valnämnden har under uppdrag 1 och 11 i Mål och budget 2026 med plan för 2027 och 2028 tagit fram tre nämndmål. Nämnden har tilldelats ett kommunbidrag i Mål och budget motsvarande 15 miljoner kronor.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret.

Föredragning

Under 2026 ska val till riksdag, region- och kommunfullmäktige genomföras.

Under 2026 kommer valnämnden att verka för en robust organisation för genomförande av val, samt för ökad samordning med övriga delar i kommunen vid

genomförande av val. Avsikten är att på längre sikt skapa utrymme för verksamhetsförbättringar, ökad kontinuitet samt utjämna bemanningsbehovet före, under och efter genomförande av val. Vidare kommer valnämnden fokusera på tillgänglighet i val, med målsättningen att alla som har rätt att rösta ska beredas möjlighet att avlägga sin röst, arbeta för en hållbar bemanning, effektiv materialförvaltning, arbeta förebyggande för att undvika köer på valdagen och verka för en tillgänglig förtidsröstning på landsbygden.

Valnämndens verksamhetsplan sätter ramarna för arbetet som ska bedrivas under 2026.

Planen beskriver hur nämndens verksamhet bidrar till måluppfyllelse och de åtgärder som planeras för att genomföra uppdrag som riktats till nämnden i Mål och budget 2026–2028. Planen omfattar också en beskrivning av nämndens arbete med att utveckla verksamheten inom sitt grunduppdrag.

Ekonomiska konsekvenser

Valnämndens budget utgår från den ekonomiska ram som kommunfullmäktige beslutat om i Mål och budget 2026–2028. Under 2026 budgeteras 22 miljoner kronor för genomförandet av val till riksdag, region och kommunfullmäktige. Kostnaderna finansieras med kommunbidrag om 15 miljoner kronor och 7,2 miljoner kronor i generella statsbidrag.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad den 24 november
- Bilaga, Förslag till valnämndens verksamhetsplan och budget 2026–2028

Kommunledningskontoret

Peter Dacke
Kanslichef

Verksamhetsplan och budget 2026–2028

Aktiverande styrdokument: Verksamhetsplan

Berörd verksamhet: Uppsala kommun

Beslutsfattare: Valnämnden

Beslutsdatum: 2025-12-11

Diarienummer: VLN-2025-00023

Dokumentansvarig: Kanslichef

Översiktsplan

Mål och budget

Verksamhetsplaner och affärsplaner

Program

Handlingsplaner och övriga planer

Innehåll

Inledning	3
Nämndens uppdrag.....	3
Politisk plattform	3
Omvärld och förutsättningar.....	3
Syftet med nämndens verksamhetsplan och budget	5
Begrepp som används i verksamhetsplanen	5
Kommunfullmäktiges fokusmål.....	6
Fokusmål 1: Uppsala ska säkra en stark ekonomi och värna välfärden.....	6
Hantering av övriga fokusmål och uppdrag	8
Budget 2026	10

Inledning

Nämndens uppdrag

Valnämnden ansvarar för val i enlighet med bestämmelserna i vallagen, kommunallagen samt lagen om kommunala folkomröstningar eller liknande förfaranden. Det innebär att Uppsalas valnämnd är lokal valmyndighet och bland annat utser och utbildar röstmottagare, beslutar om vallokaler, förtidsröstning och svarar för den preliminära räkningen av rösterna på valkvällen.

Politisk plattform

Valnämnden ansvarar för att genomföra korrekta, säkra och tillgängliga val. Inför ett val säkerställer nämnden att väljare får tydlig och relevant information om hur valet fungerar – var, när och hur röstning sker. Nämnden bevakar och jobbar proaktivt med säkerhetsrelaterade frågor.

Omvärld och förutsättningar

Under 2026 ska val till riksdag, region- och kommunfullmäktige genomföras. Valnämndens analys av genomförandet av allmänna val 2022 och 2024 kommer att ligga till grund för genomförandet av kommande val 2026.

Den ökade polariseringen inom flera områden i samhället påverkar förutsättningarna för att genomföra demokratiska val. Ojämligheten i levnadsvillkor ökar, både mellan individer och mellan olika bostadsområden. Inkomstskillnaderna växer liksom skillnaderna i sysselsättning och hälsa. Samhällsklimatet upplevs som allt hårdare. Lokalt kan detta ta sig uttryck i form av social oro och en ökad närvaro av icke-demokratiska krafter och metoder.

I mars 2020 tillsattes en kommitté med uppdrag att göra en översyn och överväga förändringar i valsystemet, 2020 års valutredning. Utredningen tar upp frågorna att stärka valsystemets motståndskraft mot manipulationer och att öka tillgängligheten för vissa väljargrupper. I oktober 2025 röstade riksdagen ja till regeringens förslag om ändringar i vallagen, *Säkerhet och tillgänglighet i val (Proposition 2024/25:181)*. Ändringarna som gäller från 1 december innebär bland annat följande:

- Valmyndigheten ges ett uttryckligt ansvar att stödja och samordna arbetet med skydd av val.
- Länsstyrelserna, kommunerna och de utlandsmyndigheter som har inrättat röstningslokaler ska skyndsamt rapportera incidenter som kan påverka genomförandet av val till Valmyndigheten.
- Kraven på att röstningen ska vara tillgänglig för alla väljare tydliggörs.
- Fler väljare, bland annat personer som är placerade på särskilda ungdomshem, ska få möjlighet att rösta med ambulerande röstmottagare.
- Utlandssvenskar som fallit ur röstlängden ska kunna förtidsrösta i Sverige och genom förtidsrösten återupptas i röstlängden.

- Vidare bedömer regeringen att det bör införas en möjlighet att skicka digitala röstkort till väljare som har valt att ta emot meddelanden från myndigheter i en säker digital brevlåda.

Propositionen lyfter att vissa grupper haft svårigheter att utnyttja sin rösträtt och därför ska krav på tillgänglighet vad gäller vallokaler, röstning och information om val framgå tydligare i vallagen. Utredningen föreslår också att fler personer ska få rätt till ambulerande röstmottagning.

I kommande val till riksdag, region- och kommunfullmäktige kommer Valmyndigheten att införa digitala röstkort för den som har en digital brevlåda. Detta innebär att rutinen för mottagning av förtidsröster kommer att förändras avsevärt gentemot tidigare år. För väljaren kommer det att innebära en förenkling på så vis att endast legitimation krävs vid förtidsröstning, i stället för som tidigare, då både legitimation och röstkort krävdes för att kunna förtidsrösta. För kommunernas genomförande av val innebär det en ökad digital beredskap, insatser vad gäller att utbilda röstmottagare och förändrade rutiner kring upphämtning och sortering av förtidsröster. Valmyndigheten får ett ökat ansvar för sorteringsmomentet via en upphandlad part, PostNord.

Även om propositionen föreslår att Valmyndigheten får ett utökat uppdrag att samordna säkerhetsfrågor vid val, kommer säkerhetsläget att påverka även kommunernas genomförande av kommande val. Här finns anledning att titta på hur kommunen kan samverka med länsstyrelsen och Valmyndigheten för att stärka säkerhetsarbetet och beredskapen gällande val, samt fortsätta ett aktivt samarbete med avdelningen för trygghet och hållbarhet, samt polisen och också se till att alla som jobbar med val har tillräcklig utbildning i dessa frågor.

Lagstiftningen för ökat skydd av valhemligheten som infördes 2019 ställer höga krav på nämnden att finna ändamålsenliga och tillgänglighetsanpassade vallokaler och lokaler för förtidsröstning. Utvärderingen av de lokaler som användes 2022 och 2024 kommer att ligga till grund för arbetet med vallokaler 2026.

Sedan 2006 är kommunerna ansvariga för förtidsröstningen. Valmyndigheten rapporterade efter 2024 års val en trend som visar på ökad förtidsröstning. Inför valet 2026 innebär detta att ett ökat fokus behöver ligga på att finna lämpliga förtidsröstningslokaler och ta höjd i planering och bemanning i förtidsröstningen för att undvika köbildning, vilket i sin tur skulle kunna leda till ett lägre valdeltagande.

Vid valet i september 2022 uppstod köbildning i hela Sverige relaterat till det nya systemet med avskärmade valsedelställ som infördes 2019. Detta omnämns bland annat i Valmyndighetens slutrapport för valet 2022 som ett problem. Uppsala hade under delar av valdagen lång kö vid vissa lokaler och de troliga orsakerna till köerna har analyserats och kommer att ligga till grund för att finna åtgärder för att förbättra inför valet 2026. I februari 2024 tillsattes en parlamentarisk kommitté med uppdrag att utvärdera och överväga förändringar av valsedelssystemet, inklusive analysera för- och nackdelar med att övergå till ett system med gemensamma eller neutrala valsedlar. Detta kommer inte att leda till någon förändring redan till 2026, men det är viktigt att valnämnden bevakar frågan.

Valnämndens kansli kommer under året att delta i erfarenhetsutbyte med övriga större kommuner samt Valmyndigheten och Sveriges kommuner och regioner.

Syftet med nämndens verksamhetsplan och budget

Nämndens verksamhetsplan och budget beskriver hur nämnden ska förverkliga kommunfullmäktiges övergripande styrdokument Mål och budget 2026–2028

Begrepp som används i verksamhetsplanen

Begrepp	Beskrivning
Fokusmål	Kommunfullmäktiges mål i <i>Mål och budget</i> . Nämnden konkretiserar fokusmålen genom att beskriva åtgärder till uppdragen och vid behov komplettera med grunduppdrag, nämndmål, strategier, åtgärder och indikatorer.
Uppdrag	Uppdrag som ges till nämnden genom kommunfullmäktiges Mål och budget eller genom beslut som fattas under året av kommunfullmäktige och/eller kommunstyrelsen. Till uppdrag från Mål och budget tar nämnden fram åtgärder och vid behov strategier för att beskriva hur nämnden genomför uppdragen.
Grunduppdrag	Nämndens grunduppdrag enligt reglementet. Utvecklingen av grunduppdraget beskrivs med nämndmål med åtgärder och/eller indikatorer.
Nämndmål	Nämnden kan för att bidra till måloppfyllelse konkretisera fokusmålen genom att formulera egna nämndmål med tillhörande strategier och åtgärder. Under fokusmål 1 finns ett kommungemensamt obligatoriskt nämndmål inom arbetsmiljö.
Budget	Nämndens budget utgår från <i>Mål och budget</i> och preciseras i nämndens detaljbudget. Nämnder som har både en systemledarroll och en egenregi redovisar budgeten separat för de båda verksamhetsformerna.
Klimatbudget	Klimatbudgeten är ett verktyg för att underlätta och påskynda omställningen så att kommunens klimatmål kan nås. Den innehåller prioriterade åtgärder för planperioden inom de områden som står för majoriteten av utsläppen inom Uppsala kommun.
Strategi	Visar nämndens långsiktiga vägval för hur den ska nå sina mål. Nämnden tar i sina strategier även hänsyn till kommunens program och policyer. Nämnden kan i beskrivningen av sina strategier visa vad som behöver göras även bortom 2026–2028 för att sätta in åtgärderna i ett sammanhang.
Åtgärd	Visar vilka initiativ nämnden tar för att förverkliga sina nämndmål och uppdrag. Det kan exempelvis handla om att nämnden gör satsningar, fattar nödvändiga beslut, tillsätter en utredning eller startar en försöksverksamhet. Åtgärder för att öka jämställdheten ska alltid övervägas. För nämnder som har både en systemledarroll och en egenregi behöver det framgå om åtgärden gäller båda verksamhetsformerna eller enbart den ena eller andra.
Klimatåtgärd	Åtgärder inom klimatbudgeten, som tillsammans syftar till att kommunens klimatmål ska kunna nås.
Förväntad effekt	Konkretiserar en åtgärd och beskriver vad den ska leda till. Underlättar på så sätt uppföljningen av åtgärder.
Styrdokument	Visar om åtgärden finns i, eller kan kopplas till genomförandet av, ett befintligt styrdokument (till exempel program eller handlingsplan).
Indikator	Indikatorer mäter trender, resultat och önskade effekter i när- och omvärld som kommunen behöver förhålla sig till. De ska kunna jämföras över tid och där det är möjligt med andra organisationer och kommuner. De kan användas i styrningen genom att sätta ett målvärde för respektive indikator för planperioden.

Kommunfullmäktiges fokusmål

Fokusmål 1: Uppsala ska säkra en stark ekonomi och värna välfärden

Uppdrag 1. Frigöra tid och resurser till kommunens kärnverksamheter genom att minska den administrativa belastningen, öka takten i digitaliseringen och skapa förutsättningar för ett mer effektivt resursutnyttjande.

För att klara av välfärdsuppdraget och öka samhällsnyttan behöver alla nämnder och bolagsstyrelser säkerställa en resurseffektiv verksamhet. Genom systematisk verksamhetsutveckling, digitalisering och innovation såväl inom respektive förvaltning och bolag som inom gemensam administration ska resurser frigöras till kommunens kärnverksamheter. Ökad samverkan och samfinansiering med universiteten för att dra nytta av forskningsresultat och spetskompetens kan stärka utvecklingen. För att kunna erbjuda en enklare vardag för invånare samt högre kvalitet och effektivitet i verksamheten ska kommunen öka takten i digitaliseringen av verksamheternas processer och utvecklingen av digitala tjänster. Utveckling av processer, datadrivet beslutsfattande och nya tjänster med stöd av AI och automatisering ska öka. En förutsättning är hela kommunens ansvarstagande för sin datakvalitet, informationsförvaltning och informationssäkerhet. Systematiken för att följa upp och analysera kvalitet, produktivitet och effektivitet ska vidareutvecklas.

Tabell 1. Nämndens åtgärder till Uppdrag 1. Frigöra tid och resurser till kommunens kärnverksamheter genom att minska den administrativa belastningen, öka takten i digitaliseringen och skapa förutsättningar för ett mer effektivt resursutnyttjande.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Skapa rutin/överenskommelser för användandet av medarbetare från andra nämnder/förvaltningar under valarbete		Säkrade resurser för genomförande av val och mer robust organisation samt effektivare utnyttjande av resurser med mindre påverkan på övriga verksamheter inom kommunen.
Förbättrade och tydligare ekonomirutiner för budget, prognos och löpande kostnadskontroll.		Ökad möjlighet att löpande följa upp utfall mot budget, balansera budget. En tydligare ekonomisk och rättvisande uppföljning, samt bättre förutsättning vid planering av kommande val.

Uppdrag 11. Öka valdeltagandet i områden och grupper med lågt valdeltagande samt utveckla samverkan kring att genomföra val i Uppsala kommun.

Förutsättningarna att nyttja sina demokratiska rättigheter är inte jämnt fördelade. Kommunen ska därför utveckla arbetet med att öka valdeltagandet i områden och grupper med lågt valdeltagande samt verka för ett mer jämnt valdeltagande. För att de allmänna valen 2026 ska kunna genomföras på ett tryggt, rättssäkert och tillgängligt sätt behöver samverkan mellan berörda nämnder och bolagsstyrelser stärkas. En mer robust valorganisation behöver byggas upp i såväl mellanvalsperiod som vid valår. Arbetet omfattar bland annat bemanning, lokalförsörjning och logistik.

Valnämnden kommer inom ramen för uppdrag 11 att vidta en rad åtgärder för att de allmänna valen 2026 ska kunna genomföras på ett robust, rättssäkert och tillgängligt sätt.

Tabell 2. Nämndens åtgärder till Uppdrag 11.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Inventera och boka upp ändamålsenliga röstmottagningsställen (lokaler) till 2026 och förbättra utifrån erfarenhet från valen 2022/2024.		Funktionella lokaler för förtidsröstning och funktionella vallokaler uppbokade. Förbättrad tillgänglighet till och i röstmottagningsställen för väljare.
Alla röstberättigade garanteras rätten att avlägga sin röst vid allmänna val.	Handlingsplan för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning	Alla som vill rösta ska kunna rösta oavsett funktionsvariation.
Valnämnden ska ha löpande omvärldsbevakning på säkerhetsfrågor, rörande it-säkerhet och säkerhetsläge, samt se till att rutiner följs.	Program för trygghet, säkerhet och brottsförebyggande arbete	Minskad risk för säkerhetsincidenter.
Ett robust valkansli med tydliga processer och rutiner		Ett effektivt valkansli med tydlighet om vad och när olika delar ska genomföras inför kommande val.
Hållbar bemanning vad gäller röstmottagare, avseende kompetensförsörjning i kommande val.		Robust genomförande av val, färre fel vid röstmottagning. Bemanning av rätt antal röstmottagare per röstmottagningsställe för att upprätthålla kunskap och kompetens samt skapa möjlighet till generationsväxlingar inför kommande val.
Effektiv och standardiserad materialförvaltning		Korrekta materielleveranser till röstningslokaler och mindre arbete vid inventering, planering, beställning och utkörning av valmaterial.
Skapa förutsättningar för minskade köer på valdagen.		Minskad risk för att väljare avstår från att rösta på grund av köbildning.
Anpassade öppettider för röstningslokaler på landsbygden utifrån statistik från tidigare val.		Öppettider anpassade för väljaren under perioden för förtidsröstning är en förutsättning för ökat valdeltagande på landsbygden.

Nämndens grunduppdrag

Valnämnden ansvarar för val i enlighet med bestämmelserna i vallagen (2005:837), kommunallagen (2017:725), lagen (1994:692) om kommunala folkomröstningar samt för opinionsundersökningar eller liknande förfaranden.

Nämndmål N1. Kommunkoncernen ska ha en hållbar och hälsofrämjande arbetsmiljö

Kommunens systematiska arbetsmiljöarbete ska i första hand vara förebyggande och hälsofrämjande. Väl fungerande systematik, rutiner och den löpande dialogen mellan chef och medarbetare skapar förutsättningar för kommunen som arbetsgivare att säkerställa en god organisatorisk, social och fysisk arbetsmiljö. Alla medarbetare har därtill ett individuellt ansvar att aktivt bidra till en god arbetsmiljö.

Samtliga nämnder, styrelser, förvaltningar och bolag ska regelbundet följa upp arbetsmiljön och det systematiska arbetsmiljöarbetet i den egna verksamheten samt säkerställa att en returnering av arbetsmiljöuppgifter kan hanteras på ett bra sätt.

Som arbetsgivarnämnd har kommunstyrelsen en särskild tillsynsplikt för kommunens arbetsmiljö och följer därför upp hur nämnderna tillämpar det systematiska arbetsmiljöarbetet. Dessutom kommer kommunstyrelsen under planperioden särskilt följa upp och analysera de arbetsmiljörelaterade nyckeltalen hållbart medarbetarengagemang, sjukfrånvaro och upprepad kortidssjukfrånvaro samt tillbud och arbetsskador på kommunövergripande nivå.

Nämndmål N1 riktar sig till samtliga nämnder, styrelser och förvaltningar i Uppsala kommun.

Tabell 3. Nämndens åtgärder till Nämndmål N1. Kommunkoncernen ska ha en hållbar och hälsofrämjande arbetsmiljö.

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Att planera och bemanna valkansliet på ett sådant sätt att hänsyn tas till arbetstoppar som kan uppstå under valets genomförande.		Minskad stress för medarbetarna i valkansliet vid genomförande av val.

Nämndmål N2: Stärka kontinuiteten och kunskapen i nämndens processer

Tabell 4. Nämndens åtgärder till nämndmål N2: Stärka kontinuiteten och kunskapen i nämndens processer

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Stärka kunskapen och förståelsen inom förvaltningen om valnämndens process och uppdrag genom att dra erfarenheter från utvärderingen av valet -22 och -24 för att finna lämpliga åtgärder.		Ytterligare förbättra valnämndens process inför nästkommande val

Nämndmål N3: Säkerställa informationen inför och under val

Tabell 5. Nämndens åtgärder till nämndmål N3: Säkerställa informationen inför och under val

Nämndens åtgärd	Koppling till styrdokument	Förväntade effekter av åtgärden
Säkerställ att det finns korrekt information om nämndens uppdrag i kommunens medier, följa och samverka med kommunikation och säkerhetsenheten.		Korrekt information i kommunens media.

Hantering av övriga fokusmål och uppdrag

Valnämnden har ett avgränsat uppdrag att genomföra val, det medför att nämndens möjlighet att bidra till kommunfullmäktiges fokusmål är begränsat. Valnämnden har i arbetet med att konkretisera Mål och budget övervägt samtliga mål och uppdrag riktade till nämnden.

Nedanstående uppdrag från Mål och budget 2026–2028 har kommunfullmäktige riktat till samtliga nämnder och bolag. Valnämnden har bedömt att nämnden inte har möjlighet att genomföra uppdragen inom ramen för sitt ansvarsområde under åren 2026–2028.

Tabell 6. Uppdrag från Mål och budget 2026–2028 som inte ryms inom nämndens ansvarsområde.

Uppdrag från Mål och budget 2026–2028 som inte ryms inom ramen för nämndens ansvarsområde

Uppdrag 12. Förenkla företagets vardag genom att utveckla en nytänkande, effektiv och rättssäker företagsservice med hög kvalitet.
Uppdrag 16. Stärka Uppsalas position som internationell aktör och driva utveckling i och tillsammans med omvärlden.
Uppdrag 31. Förhindra att välfärden missbrukas genom att motverka alla former av välfärdsbrott och arbetslivskriminalitet i kommunens verksamheter och hos de leverantörer som anlitas av kommunen.
Uppdrag 40. Stärka arbetet med att främja psykisk hälsa och social gemenskap.
Uppdrag 42. Utveckla kommunens krisberedskap och det civila försvaret i syfte att stärka samhällets motståndskraft.

Budget 2026

Valnämndens budget utgår från den ekonomiska ram som kommunfullmäktige beslutat om i Mål och budget 2026–2028. År 2026 är ett valår och har en utökad budget i jämförelse med föregående år. Under 2026 budgeteras kostnaderna att uppgå till 22,1 miljoner kronor och inrymmer kostnader för val till riksdag, kommun och regioner 2026. Kostnaderna finansieras med kommunbidrag om 15,0 miljoner kronor samt statsbidrag om 7,2 miljoner kronor.

Tabell 7. Valnämndens driftbudget

	Budget 2026	Budget 2025	Prognos 2025
Nämndens arvoden	-0,5	-0,1	-0,1
Valkansli inklusive administration av val	-13,5	-2,7	-2,7
Arvoden och ersättningar röstmottagare	-8,1	0,0	0,0
Summa kostnader	-22,1	-2,8	-2,8
Generella statsbidrag	7,2	0,0	0,0
Summa generella statsbidrag	7,2	0,0	0,0
Summa nettokostnader	-15,0	-2,8	-2,8
Kommunbidrag fördelat per verksamhet			
Politisk verksamhet (1)	15,0	2,8	2,8
Summa kommunbidrag	15,0	2,8	2,8
Resultat	0,0	0,0	0,0